

III.

Tine Stanovnik

UVOD V SKLOP

»AKTIVNO STARANJE IN UPOKOJEVANJE«

247

Raziskava SHARE je panelna raziskava, omejena na vzorec posameznikov, starih 50 let in več. Ta vseevropska raziskava je bila spodbujena z ameriško raziskavo *Health and Retirement Study*, ki je prav tako panelnega tipa, omejena na vzorec starejših posameznikov (50 let in več). Če dodam osebno »opazko«: priprave na ameriško raziskavo sem spremljal »v živo«, ko sem v študijskem letu 1989/90 kot Fulbrightov štipendist delal na Inštitutu za družbene raziskave (*Institute for Social Research – ISR*) Univerze v Michiganu. Pobuda, nastala v Ameriki, je močno vplivala tudi na raziskovalce iz evropskih držav, ki so redno študijsko obiskovali ISR; tako je nastala tudi evropska raziskava SHARE. Seveda, zanimanje (ne samo raziskovalcev!) za analiziranje socioekonomskih značilnosti in odločitev starejšega prebivalstva je razumljivo: staranje prebivalstva predstavlja izziv za celotno družbo, zato morajo biti odločitve o spremembah na zdravstvenem in pokojninskem področju ter področju socialne politike in trga dela osnovane na primernih analizah.

Pri raziskavi SHARE je bil opravljen že četrti val. To pomeni, da so bili posamezniki, vključeni v vzorec, že štirikrat intervjuvani. S tem je omogočena tudi analiza prehodov posameznikov iz enega stanja v neko drugo stanje (npr. iz stanja zaposlenosti v stanje brezposelnosti, stanje upokojitve itd). Pričujoči štirje prispevki, ki obravnavajo značilnosti trga dela pri starejših, značilnosti bolniškega staleža pri starejših in kazalce, relevantne za analizo pokojninskih sistemov, te možnosti (tj. analize prehodov) izkoriščajo le v manjši meri. To je tudi razumljivo, ker statistično bolj kompleksna analiza presega namen pričujočih prispevkov, ki je seznanitev širše – ne samo strokovne – javnosti z možnostmi, ki jih ponuja ta novi podatkovni vir.

Prispevka *Značilnosti delovnih mest pri starejših zaposlenih: podatki držav SHARE in Slovenije* avtorjev **Andreja Srakarja in Borisa Majcna** ter *Samozaposleni in prekarni delavci v državah Share: osnovni podatki* avtorja **Andreja Srakarja** obravnavata še kako aktualno problematiko o značilnostih delovnih mest, ki jih zasedajo starejši delavci (npr. ali delajo v zasebnem ali javnem sektorju) ter o razširjenosti in značilnostih t. i. nestandardnih oblik dela (NSO) med starejšimi. NSO vključuje tako zaposlene za določen čas kot zaposlene za nepolni čas in samozaposlene. Pri obeh prispevkih je še posebej dragocena primerjalna analiza Slovenije z drugimi evropskimi državami SHARE.

Prispevek *Bolniški stalež starejših zaposlenih: podatki držav SHARE in Slovenije* avtorjev **Borisa Majcna in Andreja Srakarja** ugotavlja tako značilnosti bolniškega staleža kot značilnosti oseb, ki so bili v bolniškem staležu. Gre za izjemno pomembne ugotovitve, kljub temu da so pričakovane. Tudi tu se primerjajo posebej značilnosti dveh skupin starejših: tistih, ki so bili v bolniškem staležu v Sloveniji, in tistih iz vseh držav SHARE.

Prispevek *Upokojevanje in pokojnine ter aktualni problemi staranja prebivalstva na področju pokojninskega sistema* avtorice **Barbare Ferk** analizira nekatere odgovore starejših, ki so delovno aktivni. Večinoma gre za njihova pokojninska pričakovanja. Poseben sklop vprašanj je namenjen tistim, ki so že upokojeni, in tudi svojcem umrlih. Tudi tu najdemo dragocene primerjave Slovenije in posameznih držav SHARE ter Slovenije in celotne skupine držav SHARE. Ob tem avtorica uporablja tudi uradne statistične podatke Eurostata kot referenčne točke.

Vsi štirje prispevki podajajo zelo pomembne ugotovitve; v tem kratkem uvodu sem se jim namenoma izognil, saj je te sicer kratke prispevke zares vredno prebrati. Kot sem omenil v začetku: gre za eksploratorno in preliminarno analizo, a že taka oblika kaže na visoko vrednost podatkov SHARE, ki bo lahko služila kot izjemno dragocen podatkovni »rezervoar« za poglobljene socioekonomske raziskave starejšega prebivalstva.